Collegiaal stelsel.

VII.

Uit het geschiedkundig overzicht, dat thans aan onze lezers wierd voorgelegd, is hun dan nu gebleken, wat giftige paddestoel in het kerkelijk woud dit Collegiale kerkrecht is; en ook hoe dringend noodzakelijk het is, dat de leidende geesten eenigszins betere studie van de beginselen van ons kerkrecht gaan maken.

Onkunde op dit terrein is voor wie in de kerke Gods *leidend* wil optreden, wezenlijke *zonde*.

Stelt men zich toch wel voor, dat de invoering van dit booze stelsel door de organisatie van 1816 nooit denkbaar zou geweest zijn, indien de toenmalige Opzieners der gemeente ook maar eenig behoorlijk onderricht, dien naam waard, in het Gereformeerde kerkrecht hadden ontvangen, dan tast men, hoe deze zondige onwetendheid aan de kerk van Christus in deze landen al den jammer berokkend heeft, die in steeds klimmende mate openbaar werd.

Bij een wond aan hand of voet, zou men geen operatie toelaten dan van een kundig arts, die wist wat hij deed en chirurgisch geoefend was; en onderwijl durfden onze kerkelijke artsen het aan om heel ons kerkelijk gestel om te zetten, zonder dat ze ook maar eenige medische studie, dien naam waard, van heel dit ziektegeval gemaakt hadden.

Zelfs was dit kwaad zoo diep ingeworteld, dat ook de herlevende orthodoxie nog jarenlang om kerkrecht lachte. Als men maar *evangelisceerde*, wat kwam er dat splinterige *kerkrecht* dan nog op aan! En dit door en door oppervlakkig gekeuvel is toen mede oorzaak geworden, dat ten slotte de belijders des Heeren vijandig tegen elkander over kwamen te staan en de fakkel der tweedracht in ons legerkamp is geworpen.

Als men maar dapper vocht, dan deed de tactiek er niet toe; en het eind was, dat de opmarcheerende troepen in verwarring geraakten, en de ééne divisie van ons korps haar vuur tegen de andere divisie opende, en dat de gemeenschappelijke vijand zich in de handen wreef van genot.

Hoe het onder zulke omstandigheden mogelijk was, dat zelfs »Christelijke Gereformeerde" predikanten, en daaronder toongevers, deze zaak nog *en bagatelle* behandelden, blijft ons een raadsel.

Het kreeg hierdoor den schijn, als hadden ook zij zich nooit rekenschap gegeven, noch van wat het *Collegiaal kerkrecht* is, noch van het doodelijk gif, dat in dit kerkrecht voor alle kerkelijk leven schuilt. En soms zelfs verkeerden we onder den indruk, als had men liever gehad, dat ook wij dit punt maar blauw blauw hadden gelaten, en alsof men minder voor de doodelijke gevolgen van dit gif, dan voor het verwijt dat men gif had ingenomen, beducht was.

Dat het Reglement van 1869 natuurlijk niet naar de bedoeling der opstellers; maar niettemin feitelijk op en top Collegialistisch was, werd niet alleen niet terstond gevoeld, toen de vinger op de wonde wierd gelegd, maar ons, die op het gevaar wezen, verweet men zelfs de onedele bedoeling, om spijkers op laag water te zoeken. En twee jaren zijn noodig geweest, om althans een aanmerkelijk deel dezer broederen het gevaar te doen inzien.

Dit alles nu zou natuurlijk geheel anders geloopen zijn, indien in het begin dezer eeuw aan de Academie behoorlijk onderricht in het historisch en systematisch kerkrecht ware gegeven. Dan toch zouden de predikanten, die in 1816 op de bres stonden, de organisatie van 1816 principieel hebben aangetast; de mannen van 1834 zouden, met helder inzicht in het valsche systeem, er terstond het zuivere systeem tegenover hebben geplaatst, zoodat een Reglement als dat van 1869 nooit in de wereld ware gekomen; en zij, die daarna de orthodoxe beweging leidden, zouden noch ooit in de Confessioneele wateren verzeild zijn geraakt, noch in Methodisme heul hebben gezocht, noch de Luthersche denkbeelden op het stuk van kerkrecht, ter weeroprichting van een Hiërarchie, gecopiëerd hebben.

Studie is noodig; studie ook van het kerkrecht. Wie bij een bosch woont, wordt er van jongs af tegen gewaarschuwd, om bij het snijden van champignons toch voorzichtig te zijn, omdat de giftige paddestoelen soms zoo wonderveel op de echte champignons lijken. En zouden dan de dienaren Christi er geen studie en moeite voor moeten over hebben, om het onderscheid tusschen het echte kerkrecht en dezen giftigen paddestoel van het Collegiale stelsel te leeren inzien; vooral nu het feit notoir is, dat de vergissing reeds herhaaldelijk *is* voorgekomen en zoo droeve gevolgen na zich sleepte.

Zie het eens aan Voetius' *Politica Ecclesiastica* wat werk onze vaderen in hun beste dagen van het kerkrecht maakten, en leer het uit hun Synodale en Classikale besluiten, hoe uitnemend destijds elk predikant in de goede beginselen doorkneed was.

En wat dan te zeggen van een toestand, als waarin wij thans leven, nu de confessioneele richting in haar orgaan, het *Kerkelijk Weekblad*, nog zelfs niet schijnt te *vermoeden*, dat er nog een ander en beter kerkrecht dan dat der Synodale organisatie bestaat; nu de dusgenaamde *„Gereformeerde Kerk"* er zelfs geen flauw besef van toont te bezitten, hoe ze een Antinomiaansch kerkrecht tegenover het Gereformeerde overstelt; en organen als de *Roeper* e. a. zich nog altoos aanstellen, als school er tegenover deze historische en systematische studie heil in wild redeneeren en holheid van taal.

Toch ontmoedigt dit ons geen oogenblik.

Het zou dit wel, zoo we het verleden niet kenden, en niet wisten hoe al dat kwaad de natuurlijke vrucht is van het schandelijk verzuim, waaraan men zich in de tweede helft der vorige en de eerste helft van deze eeuw ten opzichte van het kerkrecht van Gereformeerde zijde heeft schuldig gemaakt.

Het kwaad dat allerwegen aan den dag komt, is gevolg van een *gemeenschappelijke* schuld.

En zien we nu, hoe in de korte jaren, dat de studie van het Gereformeerde kerkrecht opkwam, reeds zoo ongemeen veel gewonnen wierd; dat de knapste denkers onder alle groepen weer oog voor het rechte pad krijgen; en de tegenstand nog schier alleen komt van hen, die het »brood eten in het zweet zijns aanschijns" ook op wetenschappelijk gebied nog nooit geleerd hebben; — dan zien we met blijde hope de toekomst tegen, en maken ons sterk, dat, eer we tien jaren verder zijn, de kennis van het Gereformeerde kerkrecht reuzenvorderingen zal gemaakt hebben, en allengs zoomeer heel den kerkelijken toestand zal gaan beheerschen.

Streden we voor den triomf van een stelsel van eigen vinding, we zouden zoo boud niet spreken; maar nu ons streven geen ander is, dan om aan *Gereformeerde* belijders steeds meer duidelijk te maken, welke eischen uit deze hun *Gereformeerde* belijdenis voor hun *kerkelijk leven* voortvloeien, nu staat het bij ons vast, dat de les der historie zóó overweldigend en de stevigheid van het echte stelsel derwijs imposant zal blijken, dat de tijd *moet* komen, waarop zelfs de achterlijkste zich ten leste gewonnen geeft; niet aan ons, maar aan de waarheid.

Nu verkeerden we dusver in den waan, dat het genoeg was, daartoe op het Collegialistisch stelsel *te wijzen*, en dat dit duidelijk genoeg in zijn afschuwelijkheid aan al onze broederen voor oogen stond, om er hun aanstonds al het ontzettend gevaar van te doen inzien.

Zoodra ons echter bleek, dat meer dan één niet recht duidelijk wist, wat met *Collegialistisch kerkrecht* bedoeld wierd; er dus naar giste; en er derhalve onmogelijk het gevaar van *kon* inzien; namen we het besluit dit stelsel historisch en systematisch toe te lichten.

Historisch is dit nu in de voorafgaande artikelen geschied. Thans gaan we dus tot het *systematische* over, om, afgezien van alle historische aanleiding, aan onze lezers een blik te geven in het wezen en den samenhang van dit stelsel.

Want wel lag dit systematische voor den kenner reeds in de historische uiteenzetting gegeven, maar toch kan het veler helder inzicht bevorderen, zoo het stelsel zelf nogmaals ordelijk en in samenhang wordt uiteengezet.

Uitgangspunt zij hierbij de verklaring, dat het Collegiaal kerkrecht niets anders is, dan de overbrenging op het heilig erf van Christus' kerk van het booze stelsel dat de Fransche Revolutie voor den bouw der Staten aan Hugo de Groot en Rousseau ontleende en tot heerschappij in de publieke opinie bracht.

Zoo raakt het dus in de eerste plaats de *Gezagsquaestie*, het hoogheilig vraagstuk van *Gods souvereiniteit*.

Een »genootschap" of „college" staat onder *geen* gezag, en laat slechts zooveel autoriteit in eigen boezem gelden, als het zelf instelde, oprichtte en in stand liet.

De bron van alle gezag in een „genootschap", ligt dus *niet* in God, *niet* in Christus, noch ook in het *Woord van God*, maar eeniglijk en alleen in den wil der personen die het genootschap oprichten, en, voorzoover zulk een genootschap op den sterken arm een beroep doet, in de wet van den Staat.

Hier ligt dus *de wortel* van het kwaad.

Immers hierdoor is het Collegiale stelsel niets minder dan een feitelijke loochening van de Souvereiniteit des Heeren HEEREN en van het koninklijk gezag van Christus in zijn kerk.

KUYPER.

Uit de Pers.

In de *Macedonier* bond de redacteur Ds. Dijkstra van Oldekerk sinds eenigen tijd een woordenwisseling aan met den Zendeling den heer Graafland.

Graafland wil om de *langgars* (Mahomedaansche scholen op Java) te bestrijden, een subsidie geven aan scholen voor inlanders, die aan den eisch van de wet voldoen, ook al staat er een Mahomedaan aan het hoofd en ook al draagt de school een Mahomedaansch karakter; ook indien er de *Koran* onderwezen wordt.

De *Macedonier* daarentegen keurt zulk een subsidie wel goed voor Christelijke scholen, maar wil ze ontbouden zien aan de Mahomedaansche scholen, ook al waren ze uit maatschappelijk oogpunt nog zoo goed.

Nu voelt de *Macedonier* wel, dat hij hiermee in de klem raakt, en zegt dan ook zelf:

Wij beginnen met te erkennen, dat wij bij den tegenwoordigen strijd der meeningen, het vurig geroep om rechtsgelijkheid voor de bijzondere scholen in Nederland en het krachtig pleit voor eiken ouder om zijn kinderen te mogen laten onderwijzen volgens zijn eigen godsdienstige begrippen of zelfs wanbegrippen — een bedenkelijk standpunt innemen, nu we een poging doen, om den Mahomedaan in Indië te onteeggen, hetgeen wij voor onszelven op ernstigen toon en met nadruk eischen. Het heeft den schijn, alsof wij wel voor onszelven vrijheid begeerden, maar haar den tegenstander niet gunden, m. a. w. alsof wij ineens met pak en zak tot de liberale partij in hare partijdigste openbaringen waren overgeloopen. Wij hebben dan ook geruimen tijd gezuiveld, alvorens de schermutseling, die wij op bladz. 138 uitlokten, in een ernstigen strijd voort te zetten.

Om zich hiertegen nu te verweren, maakt hij onderscheid tusschen *vrijheid* en *gelijkheid*.

Ons wil het toeschijnen, dat er eenig onderscheid is tusschen vrijheid en gelijkheid van rechten. Zoo gaf de regeering in ons land tot dusverre volle vrijheid om scholen op te richten, maar weigerde de rechtsgelijkheid aan de voorstanders der bijzondere school. Vrijheid willen wij den Mahomedaan laten; op die vrijheid willen we volstrekt niet in het allerminste afdingen. De Staat sta hem toe, om Mahomedaan te blijven en gebruike geen enkel stoffelijk middel, om hem Christen te maken; de Staat gunne hem zelfs als Mahomedaan de volle vrijheid, om zijn godsdienst uit te oefenen naar zijn eigen zin — natuurlijk onder het bekende voorbehoud dat de rust er niet door gestoorde worde. Deze vrijheid geve de regeering echter niet, omdat er voor haar als regeering geen *verschil* bestaat tusschen Islam en Kruis maar uitsluitend, omdat zij het krachtens haar Christelijk beginsel, ongeoorloofd en onpraktisch acht, om den Christelijken godsdienst met uitwendige hulp uit te breiden, aangezien zij gelooft in de wereldoverwinnende macht van het Kruis *alleen door het woord*.

Staat de Christelijke regeering op dit standpunt, dan behoudt de Mahomedaan zijn volle vrijheid, maar hem wordt geen gelijkheid van *rechten* toegekend.

En dat hij nu den Mahomedaan weigert wat hij voor de scholen der zendelingen vraagt, vindt z. i. genoegzamen grond in onze voogdij over Indië.

Dit zou onbillijk zijn indien de Mahomedanen meterdaad medeburgers waren van hetzelfde rijk. Dit is wel eens beweerd, maar toch nooit met ernst volgehouden; geen enkele Nederlander denkt er aan, om Dajak of Batak als volksgenoot te begroeten en hem dezelfde staatkundige rechten toe te kennen. Men mag dan zeggen, dat ons Oost Indië aan ons onderworpen is of dat het onder onze voogdij is gesteld, of men mag nog een andere formuleering verkiezen, dezelfde rechten kent men aan den Indiaan metterdaad in geen enkel opzicht toe. Men geeft hem bijzondere wetten, schikt zich naar zijn ontwikkeling, buigt zich tot hem neer en mergelt hem uit, maar men denkt er niet aan zijn rechten met hem te deelen. Trouwens dat kan ook niet.

Wij voor ons zouden bij voorkeur zeggen, dat de Indianen door God onder onze voogdij zijn gesteld, en wij verwachten, dat wij als Christelijk volk rekenschap zullen moeten afleggen aangaande de wijze, waarop wij hen behandeld hebben en voor hunne opvoeding hebben gezorgd.

Nu is het bekend, dat een voogd den onmondige opvoedt en alles wat hij voor schadelijk houdt, van den onmondige weert, zooveel hij kan. Hierbij komt het gevoelen van den onmondige slechts zeer in de verte in rekening; in geen geval zal de voogd hem de geldmiddelen verschaffen voor hetgeen hij schadelijk acht.

En om nu nog nader op het goed recht van zijn weigering aan te dringen, beroept hij zich op de absurde consequentie, dat we voor de *hadjis* straks traktement zullen vragen.

Indien wij Mahomedaansche scholen behooren te subsidieeren, dan zal er ook wel niet veel te zeggen zijn tegen het bouwen van Mahomedaansche moskeeën, zooals dat in Atjeh en op Soemba en vast ook wel elders is geschied. Toch heeft de moskee te Kotta Radja ons een wereldberuchten naam bezorgd onder de Zendingsvrienden. Zoo de Mahomedanen met ons dezelfde rechten hebben, dan is het billijk, dat, terwijl de Indische Protestantsche kerk uit de algemeene kas in stand gehouden wordt, ook de Mahomedaan, die mede belasting betaalt, ook mede daaraan trekke. Wie weet, of deze of gene uit deze stellingen niet zou kunnen betoogen, dat zelfs hadji's rechtvaardige aanspraak hebben op toelage uit 's lands kas. Als wij eens rechtsgelijkheid aannemen, dan volgt er meer dan iemand onzer lief is.

En concludeert dan:

Wij besluiten met stelling tegenover stelling te plaatsen en zeggen: Wij ontkennen, dat de Mahomedaan in Indië gelijke rechten heeft met onze medeburgers in Nederland, en beweren, dat het subsidieeren van Mahomedaansche scholen niet kan plaats hebben dan met miskenning van het Christelijk karakter onzes volks.

Onze sympathie in dit geschil is ongetwijfeld aan de zijde van den heer Graafland, mits men de zaak slechts beter formuleere.

Geld te geven voor de propaganda van den Islam kan noch mag de regeering, en juist daarom was haar bouwen van den Missigit op Atjeh zulk een zonde. En wie weet hoe lang de Atjehquaestie reeds ten grave ware gedaald, als onze Overheid die zonde niet begaan had! Succes althans heeft ze er niet mee ingeoogst. Nog altoos is Atjeh ons even vijandig!

Maar wat de regeering *wel* mag en o. i. *moet* doen is, ook in Indie *aan ouders*, die zelf niet in de onderwijskosten van hun kinderen voorzien kunnen, ondersteuning bieden, terwijl *die ouders* dan weten moeten welk onderwijs ze, onder verantwoordelijkheid voor God den Heere, voor hun kinderen verlangen en kiezen.

Zoo had de zaak ook ten onzent geregeld moeten zijn, om zuiver te staan. Zóó moet het ook in Indie worden. En dan valt vanzelf bijna elk bezwaar, dat de *Macedonier* aanvoert.

De discussie komt dan op geheel andere lijn.

KUYPER.

Officieele berichten uit de Ned. Geref. kerken.

Zondag 20 Oct. was voor de Ned. Geref. kerk van Naaldwijk een blijde dag. Zij mocht er zich in verblijden, voor 't eerst in de nieuwe kerk samen te komen.

Tevergeefs had de raad der kerk gezocht naar een bedienaar des Woords, om de kerk aan hare bestemming te wijden. Noch consulent, noch anderen, die wij vraagden, konden, tot eindelijk Woensdag 17 Oct. de blijde tijding kwam, dat Ds. C. L. F. van Schelven bereid was over te komen.

Maar de mensch wikt en God de Heere beschikt. De ziektetoestand zijner lieve moeder verhinderde hem te komen.

Ten einde raad, zochten wij een uitweg naar de kerk van Nes, in Friesland, met dat gevolg, dat het doel trof en de bede tot Ds. P. D. de Groot: »Kom over en help ons," weerklank vond in zijne ziel.

Zijn Eerw. kwam over en opende de godsdienstoefening in het nieuwe gebouw met het laten zingen van Ps. 84: 1 en 2 en het lezen van 2 Kron. 6. Hij gaf een inleidend woord uit Gen. 26 over den twist tusschen de herders van Gerar met de knechten van Izak.

Hij bracht dit eigenaardig in toepassing op de gemeente, ten 1ste van de kerk, waarin wij geboren zijn, ten 2de hoe wij door samenwoning een wijkplaats zochten bij de Chr. Geref. doch door twist een andere plaats zoeken moesten, om ten 3de een put te graven, waar wij rust kregen voor het hol van onzen voet, waarvankon getuigd worden: »Rehoboth! Want nu heeft de Heere ons ruimte gegeven en wij zijn gewassen in dit land."

En moest de kerk alhier nog een opschrift hebben, dan zou hij dat willen heeten: „Rehoboth".

Niemand anders dan Z.Eerw. kon dat beter zeggen, omdat hij bijna alles met de broeders had doorleefd in Naaldwijk.

Met treffende woorden sprak Z.Eerw. verder over de woorden van Ps. 84: 2 en 3, 1ste ged. Wat eigenlijk de woningen Gods zijn; hoe Davids ziele daarnaar begeerig was en bezweek van verlangen naar de voorhoven des Heeren, daar hij was vluchtende voor zijn zoon Absalom.

Verder, hoe de Heere zich op liefelijke wijze wil openbaren aan zijn volk en zijne kinderen, in de woningen aan Hem gewijd.

Wat het is, God te dienen, Hem te leeren kennen in zijne woning, afgezonderd van het terrein der wereld, saam te komen met Gods kinderen in gebed en Hem te loven met psalm en lied en het oor te leenen aan wat de Heere door zijne knechten tot de gemeente zeggen wil.

Spreker wees op de beloften Gods; waar slechts twee of drie in zijn Naam vergaderen is de Heere in het midden. Hij vermaande de gemeente, dat nijd, twist en tweedracht verreweg mogen zijn, want waar die zijn, daar is de duivel in het midden. Verder, dat de gemeente het gebouw, dat zoo keurig net was, niet moest maken tot een afgod, waarvoor wij knielen, maar hier moest komen om getroost en gesterkt te worden en alle heil en zegen te zoeken en af te bidden van den Heere, en om als arme zondaren neer te knielen voor den Heere der heirscharen, die omringd is van eene schare van heilige engelen.

ZEw. eindigde met een korte toespraak tot de opzieners en armverzorgers, en een woord van dank aan het bestuur der Kerkelijke Kas, voor betoonden moed en offervaardigheid, om daar voor de gemeente een plaatse van samenkomst te bouwen. Ook aan de gemeente voor hare offers en betoonde hulpe. Na dankzegging aan den Heere en het zingen van Ps. 72: 11 ging de gemeente huiswaarts. Des namiddags sprak ZEerw. over de woorden van 1 Cor. 13: 4—6. Groot was de schare, die opkwam, en de offervaardigheid bleek weer boven bidden en denken. Wondervolle wegen heeft de gemeente doorgemaakt, en op dit oogenblik mag zij getuigen bij alle tegenwerking en teleurstelling: »Rehoboth! De Heere heeft ons ruimte gemaakt en wij zijn gewassen in dit land."

Naaldwijk, 21 Oct. '89.

Den 16den October ll. werd te Voorthuizen de vierde provinciale diaconale vergadering van diaconieen uit Gelderland gehouden. Van Gelderlands diaconieën waren een dertiental vertegenwoordigd, terwijl die van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Haarlem, Haarlemmermeer, Dordrecht, Kralingen en Utrecht hare afgevaardigden als adviseurs gezonden hadden. Na opening van de vergadering met het zingen van Ps. 68: 7, gebed en het lezen van Deut. 1: 29 tot het einde, werd als praeses voor deze vergadering aangewezen Ds. J. C. van Schelven, van Dieren, en als scriba F. Kortlang J.Ezn., van Velp.

Na mededeeling door het voorloopig bestuur der idiotenschool van hetgeen tot dusver verricht was en van de aanvankelijk verkregen resultaten, kwam aan de orde punt *a* van de agenda: *De verhouding tot de schoolbesturen.* Ten aanzien van dit punt werd de volgende motie aangenomen:

„De vergadering van diaconieen uit Gelderland oordeelt, dat de verpleging en huisvesting van idiotenkinderen op haar weg ligt, wanneer de ouders daartoe niet bij machte zijn; maar dat zij de inrichting eener school eerst dan in overweging mag nemen, wanneer blijkt, dat de scholen met den Bijbel op Gereformeerden grondslag deze zaak niet aanvaarden."

Deze motie zal ter kennisse der schoolbesturen gebracht worden, met verzoek om antwoord vóór 1 Januari 1890.

Omtrent punt *b: de vaccine-quaestie*, werd besloten, den Minister van Binnenlandsche Zaken te vragen, of de vaccinatie voor kinderen eener idiotenschool verplicht is.

Punt *c* luidde aldus: *Behoort de stichting provinciaal of nationaal te zijn, en in verband hiermede de behandeling van Art. 187 Acta Voorl. Synode?*

Het gevoelen van de vergadering ten opzichte van het eerste gedeelte dezer vraag, gaf zij weer in de volgende motie:

»De vergadering besluit aan de diaconieen der Ned. Geref. kerken te vragen, om in p-oo. conferentie een tweetal afgevaardigden te doen benoemen, teneinde tot uitvoering te geraken van art. 187 ze Acta Voorl. Synode, en daardoor te komen tot de oplossing der vraag: provinciaal of nationaal?"

De motie, die het oordeel der vergadering over het tweede gedeelte van punt *c.* uitdrukte, luidt aldus:

»De vergadering van diaconieen uit Gelderland verklaart in antwoord op Art 187 te Acta Voorl. Synode, dat zij de diaconieën niet bevoegd acht, gemeenschappelijk besluiten te nemen, die de kerken binden, zonder toestemming van deze, in kerkeraad, classe of synode vergaderd. Zij hoopt echter, dat de minder gunstige verhouding, die thans bestaat, in den kerkelijken weg worde weggenomen.

Betreffende punt *d. Hoe te voorzien in de opleiding van idiotenkinderen, voor wie dit thans reeds gevraagd wordt?*, wordt de Voorl. Commissie opgedragen, de noodige stappen te doen.

Wat punt *e* aangaat: Saamwerking met de Chr. Geref. broeders, zal aan één der kerkeraden der Chr. Geref. kerk advies gevraagd worden omtrent het zoeken van steun bij de diaconieën dier kerk.

Naar aanleiding van het onderzoek naar de uitvoering van de opdracht der Synode, vervat in art. 186, Acta Voorl. Synode (Sabbatsrust en verhouding tusschen werkgevers en werklieden), komt aan het licht, dat het college van diakenen te Utrecht verzuimde een diaken aan te wijzen, die met den deputaat van de classen Rotterdam—Dordrecht—Brielle en eventueel een bedienaar des Woords, zich per circulaire tot de verschillende diaconiëen om voorlichting zouden richten.

De vergadering werd door ouderling v. d. Kemp met dankzegging gesloten, nadat *Velp* als plaats van samenkomst voor de volgende vergadering was aangewezen.

F. KORTLANG J.EZN., *scriba.*

Zending.

Boeddhisme en Geloof.

Aanknooping.

IV. *(Slot.)*

Gelijk duidelijk uit die nieuwe leer van het Boeddhisme blijkt, wordt het Ascetisme, dat men het hart en de ziel van dien godsdienst zou kunnen noemen, hier geheel verworpen.

»Om dit volkomen duidelijk te maken," zoo vervolgt de schrijver, »zijn zij die tot deze sekte behooren, verplicht hun beroep behoorlijk te vervullen en hun plichten zoo te volbrengen dat zij in eensgezindheid kunnen leven. Zij moeten ook acht nemen op hun uiterlijk en hun gezinnen wel besturen. Zij moeten zich ordelijk gedragen, de wetten der regeering gehoorzamen en het beste doen voor het welzijn des lands."

Zoo keert dus het Boeddhisme heel zijn vroegere geschiedenis en voornaamsten leerstellingen den rug toe. Het »edele pad" is niet langer het leven van suffe ledigheid en bespiegeling, maar dat van een ingetogen en nijver burgerlijk leven. Men vindt er iets in terug van Paulus' drievoudige spreuk: »Zijt niet traag in het benaarstigen, zijt vurig van geest, dient den Heere."

Het is tevens zeer opmerkelijk dat deze nieuwe leer in plaats van de eindelooze verhuizing der zielen een vast, duurzaam verblijf in den hemel stelt. De Yodo-sekte gelooft nog dat zij die het Reine Land mogen beerven, door lang te wonen en te werken in dat land, het Boeddhaschap kunnen bereiken. Doch de Shin-sekte leert: »Wanneer de geloovigen het onreine lichaam waarin zij thans leven verlaten en in het Reine Land worden geboren, genieten zij *opeens* de hoogste en uitnemendste vrucht van Nirwana. Dit geschiedt wijl zij alleenlijk vertrouwen op de kracht van het oorspronkelijk gebed."

Hiermede zijn we als tot de hoogste trap van een zeer langdurige ontwikkeling gekomen, tot wat werkelijk is een leer van *zaligheid door geloof*.

Die zaligheid hangt niet af van zeker bepaald getal herhalingen van Amitabhoe's naam. Vrome oefeningen worden als grond van hoop geheel prijsgegeven. Dat geloof vertrouwt in de daartoe als opgestapelde verdiensten van een die in staat is alle menschen te verlossen.

Evenwel, terwijl dit geloof weigert van menschelijke verdienste af te hangen, beveelt het toch goede werken aan als de vrucht des geloofs en de vervulling van wat trouw, dankbaarheid en liefde eischen. Het wijst naar een hemel waarheen de verlosten onmiddellijk na den dood gaan, en waarin zij voor eeuwig wonen zullen in de tegenwoordigheid van het Wezen door wiens verdiensten zij zijn verlost.

Men moet erkennen dat dit al zeer dicht nadert tot het moreele standpunt van het Christendom. Het geheele stelsel is berekend op de erkende behoeften van 's menschen ziel en geeft alzoo onbewust getuigenis aan de eenige geschiktheid der Christelijke religie om in die behoeften te voorzien. Heeft dit nieuw Boeddhisme iets aan het Evangelie der genade ontleend, dan ontvangt dit daardoor hulde; heeft het niets ontleend, dan doet het toch hulde aan de wijsheid Gods, die het Evangelie alzoo stelde tot een voorziening in de nooden van het menschelijk hart.

De Yodo- en de Shin-sekten omvatten het meerendeel der Boeddhisten van Japan. Wordt hun leer recht gevat, dan bieden zij voorzeker een der meestbelovende arbeidsvelden voor de Christelijke zending. Ook zij zijn »niet verre van het Koninkrijk Gods".

Edoch dit worde met zout verstaan.

Want naderen zij dat Koninkrijk eenerzijds, in anderen zin staan zij er nog ontzettend ver van af. Immers het voorwerp huns geloofs is op zijn best een mythe, een fabel en niet de Zoon des levenden Gods. Zelfs Amitabhoe is niet in den hoogsten zin goddelijk te heeten. Hij is niet volstrekt Opperheerscher en bestaat ook niet uit en door zich zelf. Men kan in der waarheid zeggen dat nooit »gebroken bakken" kunstiger uitgehouwen, maar ook nooit lediger waren dan bij deze Boeddhisten.

Maar dit is zeker: onder alle Boeddhistische sekten komen deze twee 't meest en tamelijk dicht bij het Theisme en de traditie uit het Paradijs. De andere sekten van dit door vele millioenen beleden geloof gaan zeer uiteen.

Men telt er in Japan twaalf en China minstens dertien. Onder deze vindt men zoowel godloochenende als die hun heil vinden in de meest zwevende wolken van het mysticisme. Andere weer huldigen een of ander schrander uitgedacht stelsel van Pantheïsme.

Tegenover al deze stelsels staat de zendeling, die vaak zelfs in de verte niet weet wat ze alle inhouden, vaak machteloos, althans verlegen. En nu is het ongetwijfeld een voorrecht, dat hij bij de twee sekten bovenvermeld niet licht mistaat. Ontmoet hij aanbidders van Amitabhoe, dan kan hij als 't ware met Paulus in geestdrift uitroepen: »Dezen, dien gij niet kennende dient, verkondig ik uheden."

Professor Max Muller, de groote taalgeleerde te Oxford, is gewoon alles te schatten in betrekking tot wat hij noemt »godsdienstwetenschap". Hij schijnt het dan ook te betreuren, dat er zooveel afwijkingen ontstaan van het oude theoretische Boeddhisme van Zuid-Indie. Ja, hij noodigt zelfs de jonge Japansche vertegenwoordigers dier nieuwe voortgeschreden sekten uit te Oxford te komen, waar zij het Sanskriet, de oude heilige taal van Indie, kunnen bestudeeren en het echte Boeddhisme der oudheid leeren kennen.

Doch de Christen, die de kerstening van Japan vurig wenscht, kan met allen eerbied voor den geleerde diens bezorgheid niet deelen. Veeleer ziet hij uit naar een niet ver verwijderd tijdstip, waarop zij die reeds het oude echte Boeddhisme prijsgaven om geloovig te vertrouwen in de verdiensten van Amitabhoe, hun geloof en hoop zullen overbrengen op en stellen in Hem, die alleen machtig is te verlossen en wiens het koninkrijk is en de kracht.

De loop der zaken in Japan wettigt de hoop daarop. Reeds heeft er het Evangelie den vrijen loop. Zij het ook meer een streven naar beschaving, een verlangen naar de uitwendige vruchten des Christendom dan het Christendom zelf wat men begeert, toch wint het Evangelie telkens meer veld. En voor wie begrijpt wat Japan — dat »Engeland van Azie" — voor het Oosten beteekent, begrijpt ook van wat belang zijn geheele kerstening wezen zal.

HOOGENDIJK.

Buitenland.

Duitschland. Voor de *Kreuz Zeitung* zijn tegenwoordig weder tijden aangebroken, gelijk het blad meermalen in de dagen van keizer Friedrich Wilhelm IV doorleefd heeft. Deze monarch vertrapte het blad meermalen in letterlijken zin, doch hij bleef het lezen. Meer dan eens was de vorst op het punt, om de uitgave van het blad, dat anti-revolutionaire beginselen bepleitte, geheel te verbieden, omdat het de droombeelden van generaal Von Radowitz en de willekeur van den heer Von Henkeldey bestreed. De Duitsche keizer is op de *Kreuz Zeitung* boos geworden, omdat ze pleitte voor een conservatieve (anti-revolutionaire) politiek en zich tegen ineensmelten met de vrij conservatieven en de nationaal liberalen verzet heeft.

De *Nordd Allg. Ztg.*, het officieuse orgaan van Von Bismarck, weet mede te deelen, dat de keizer de *Kreuz Zeitung* niet meer leest; doch van andere zijde meldt men dat de keizer zou gezegd hebben, »dat de *Kreuz Zeitung* het eenige verstandige blad is".

Doordat de keizer openlijk zijne afkeuring over het streven van genoemd blad had te kennen gegeven, lieten de leiders het hoofd moedeloos hangen en sprak een kerkelijk blad de hoop uit, dat nu men op staatkundig gebied de handen niet durft roeren, men alle krachten zal aanwenden, om op kerkelijk gebied te arbeiden.

Dat men den moed echter niet geheel verloren geeft, is te Berlijn gebleken, waar men